

ΣΤΑ ΒΡΟΧΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΚΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Κας 'Αθ. Ταρσούλη

Ο κ. Ξενόπουλος προλογίζοντας τὸ βιβλίο τῆς κ. Ταρσούλη τονίζει πὼς ὅτι ἀποτελεῖ τὸ κύριο καὶ θελχικότερό του χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ «γυναῖκιο γράψιμο». Νομίζω πὼς ὁ ὅρος αὐτὸς «γυναῖκιο γράψιμο» πὸν τὸν μεταχειρίζονται πολὺ, μάλιστα τελευταῖα ὅπου ἡ γυναῖκία λογοτεχνικὴ παραγωγή εὐτυχῶς ὀλοένα αὐξάνει, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ κάποια σχετικὴ ἀναθεώρηση. Φιλοῦμαι πὼς ὁ ὅρος αὐτὸς κάτω ἀπὸ τὸ φαινομενικὸ του ἔπαινο κρύβει οὐσιαστικὰ μιὰ ἐπιείκεια καὶ μιὰ συγκατάβαση, τὴ συγκατάβαση πὸν χαρίζομε σὲ κείνον πὸν ἀναλαμβάνει ἓνα ἔργο πὸν τὸ θεωροῦμε a priori ὑπέρτερο τὸν δυνάμεών του, μιὰ συγκατάβαση πὸν δὲ συμφέρει στὶς γυναῖκες πὸν ζητοῦν νὰ συναγωνισταῦν στὸ λογοτεχνικὸ ἐπίπεδο ὅπως σὲ τὰ ἄλλα ἐπίπεδα ἰσοτιμία τὸν ἄντρα, νὰ τὸν δεχτοῦν. Ἄν φυσικὰ μὲ τὸν ὅρο «γυναῖκιο γράψιμο» ὑπονοεῖται πὼς οἱ γυναῖκες συγγραφεῖς θάσχοληθοῦν ἰδιαίτερα μὲ τὰ ἐπιταχτικὰ προβλήματα τῆς γυναῖκίας ζωῆς, μὲ τὸ νὰ ψυχολογήσουν καὶ νὰ ἀναλύσουν τὴ γυναῖκία ψυχολογία πὸν θὰ τὴ νιώσουν πάντα βαθύτερα ἀπὸ ὅποιον ἄντρα, οἱ γυναῖκες συγγραφεῖς δὲ μποροῦν καὶ δὲν πρέπει νὰ ἔχουν καμιὰ ἀντίρρηση· ἂν ὅμως μὲ τὸν ὅρο αὐτὸ ὑπονοεῖται, ὅπως ἔχω τὴν ἐντύπωση, ὅτι τὰ γυναῖκία βιβλία θὰ χαρακτηρίζονται πάντα ἀπὸ ἓνα ὕφος στενὰ ὑποκειμενικὸ, συναισθηματικὸ, τρυφερό, ρομαντικὸ, — καθυστερημένον, τότε οἱ γυναῖκες συγγραφεῖς ἔχουν τὴν ὑποχρέωση νὰ διακηρύξουν, πὼς νιώθοντας τὴν ἀληθινὴ σημασίαν πὸν δίνεται σήμερον στὸ δῆθεν κολακευτικὸ ὅρο «γυναικεῖο γράψιμο», τὸν παραδέχονται βέβαια σὰν ὀρθὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῆς παραγωγῆς τους ἴσαμε σήμερον, ἀλλὰ δὲν ἱκανοποιοῦνται ἀπ' αὐτόν. Τὸ «γυ-

ναικείο γράψιμο» αποτελεί γι' αυτές τὸν πρῶτο σταθμὸ στοὺς λογοτεχνικοὺς στάδιο, τὸν πρῶτο σταθμὸ πού βιάζονται νὰ ξεπεράσουν, καὶ πού ἀρκετεῖς ἀκόμα στὴν Ἑλλάδα καὶ ἄπειρες στὴ Δύση ἔχουν κι' ὅλας μὲ δύναμη ξεπεράσει.

Ἡ κ. Ταρσούλη, καὶ σ' αὐτὸ συμφωνῶ μὲ τὸν κ. Ξενοπούλου, στὰ περισσότερὰ τῆς διηγήματά δὲν ξεπέρασε ἀκόμα αὐτὸ τὸ σταθμὸ τὴν προσοχή μας ὅμως προκαλοῦν καὶ συγκρατοῦν τὸ ἐνδιαφέρον μας ὄχι οἱ πολλὲς σελίδες τοῦ βιβλίου της ἀλλὰ τὰ σημεῖα ἐκεῖνα πού διασπᾶνοντας τὴν ἐνότητα τοῦ συνόλου δείχνουν φανερά μιὰ τάση τῆς συγγραφέας νὰ ἀπολυτρωθῆ ἀπὸ τὴν εὐκόλη καὶ ἀβασάνιστη διάχυση τοῦ ἑαυτοῦ της σ' ἓνα κόσμο ἐπίπλαστο, ψεύτικο, συναισθηματικὰ μόνο διαπλασμένο, καὶ νὰ εἰσέρθῃ πάλι στὴν περιοχὴ τῆς Τέχνης, τῆς Τέχνης πού ἐπιβάλλει περισυλλογὴ καὶ πειθαρχία.

Τὰ περισσότερα διηγήματα τῆς κ. Ταρσούλη περιγράφουν ἓνα ἐπισόδιο ἠθογραφικὸ ἢ μιὰ λαϊκὴ πρόληψη μὲ τὴν ἀσυγκέντρωτη ὑπερβολή, μὲ τὴν ἐξυμνηστικὴν συναισθηματικὴν παράγοντα πού ὀδηγεῖ ἀπότομα, ἀπροετοίμαστα καὶ ἀψυχολόγητα στὴν καθολικὴ ἀπελπισία καὶ ἀκόμα καὶ στοὺς θάνατο, πού τὰ διηγήματα αὐτὰ μᾶς φαίνονται μόνον ἀφύσικα, ἐνῶ ζητοῦν γ' ἀναστήσουν τὴν πραγματικότητα, καὶ μέσα στὴ συνολικὴ ἀφυσικότητα χάνεται καὶ τὸ χρώμα κάποιων τους εἰκόνων.

Κι' ἔξαφνα ἡ κ. Ταρσούλη ἀλλάζει εἶδος. Ἐνα στοιχεῖο πού μόλις διακρίνονταν πτυγμένο μέσα στοὺς βαρῆ ρομαντισμὸ τῶν πρώτων διηγημάτων της ξεπερνιέται καὶ φωτίζει ἐντελῶς ἀλλοιώτικα τὸ ἔργο της Ἡ κ. Ταρσούλη ἔμαζε ἴσαμε τότε νὰ συγκινεῖται ἀπὸ τίς προλήψεις καὶ νὰ τίς ἐξυμνεῖ μ' ἓναν τρόπο τὸ ἐπαναλαμβάνω καθαρὰ ἐπιφανειακὸ, ἐξωτερικὸ, χαλαρὸ καὶ ἀδύναμο. Ἐξαφνα τίς εἰρωνεύεται. Καὶ ἡ εἰρωνεία της εἶνε καὶ συγκρατημένη, καὶ λεπτή, καὶ δειχτική. Γίνεται κύρια τοῦ θεματὸς της πού εἴσαμε τότε τὴν παρέσερνε ἀκυβέρνητη, ἡ κ. Ταρσούλη ἀρχίζει καὶ συνθέτει, ἀρχίζει καὶ δημιουργεῖ καλλιτεχνικά. Βέβαια ἡ σύνθεσή της δὲν εἶνε ἀκόμα ἐντελῶς ἄρτια, δὲν εἶνε ἀρκετὰ σφιχτή, ἡ κ. Τ. δὲν ἀποφεύγε πάντα μάλιστα στοὺς τέλους τοῦ διηγήματος νὰ μαρτυρήσῃ πολὺ φανερά, μὲ μιὰ προσωπικὴ σχεδὸν ἐπέμβαση σατὴν ἀντικειμενικότητα τοῦ συνόλου, τὴν ἀκριβῶς εἰρωνεύεται, ἐνῶ ἀπὸ καιρὸ τὸ εἶχαμε νιώσει καὶ ἔπρεπε ἴσαμε τὸ τέλος μόνοι μας νὰ τὸ νιώθουμε, μὰ τὸ λεπτομερικὸ αὐτὸ ψεγάδι δὲν ἐμποδίζει πῶς ἰδιαιτέρως γιὰ τὴν νεοελληνικὴ λογοτεχνία ὅπου τὸ humanitair καὶ ἡ λεπτὴ σάτυρα εἶνε στοιχεῖα σχεδὸν ἀγνωστὰ, διηγήματα σὰν «Τὸ κάπλωμα», ἡ Λατέρνα» καὶ περισσότερο ἀπ' ὅλα οἱ «Σκορφίες» ἐμφανίζονται σὰν κάτι πολὺ ἐξαιρετικὸ.

Ἡ κ. Ταρσούλη ἄ; καλλιεργήσει τὸ στοιχεῖο αὐτὸ τοῦ χαμογέλου, τῆς ξελεπτημένης σάτυρας. Νομίζω πῶς μέσο αὐτοῦ μπορεῖ τὸ ἀσφαλέστερα νὰ ξεπεράσῃ τὸ εἶδεμὴ ἀκόμα πολὺ «γυναικίον τῆς γράψιμο» καὶ νὰ δώσῃ πάλι στὴν Τέχνη πού δὲν ἐξετάζει τὸ φύλο τοῦ συγγραφέ· ἀλλὰ μόνο τὸ ἔργο, ἔργα ἄξια νὰ ζήσουν. Ἀρκετὰ ζωηρὸ εἶνε ἀκόμα τὸ διήγημα. «Ἡ φουῖστα τῆς Βαλένταινας», καὶ ὁ Καταραμένος· ἔχει μιὰ σχετικὴ δύναμη πού τὴν ἀδυνατείζει ὅμως ἀντὶ νὰ ἴην τόνισή ἢ ἀρκετὴ του ὑπερβολή.

Ἡ κ. Ταρσούλη θὰ ἔπρεπε ἀκόμα νὰ προσέξει πολὺ τὴν γλώσσα της. Ἡ δημοτικὴ εἶνε ἡ λαϊκὴ ζωγγλώσσα μ' αὐτὸ δὲ σημαίνει πῶς κάθετι πού λέγεται ἀπὸ τὸ λαὸ πρόκειται καὶ νὰ γράφεται. μάλιστα στὰ μέρη. Ἡ κ. Τ. μεταχειρίζεται μερικὲς ἐκφράσεις ὑπερβολικὰ ἀκαλαίσθητες. Ἄς μὴ λησμονεῖ πῶς ὁ συ-

γραφέας μετουσιώνει και δὲ φωτογραφεῖ τὴν γλώσσα, καὶ ἄς μὴ λησμονεῖ ἀκόμη πῶς ὅσο κι' ἂν ἡ δημοτικὴ δὲν καθώρισε ἀκόμα ἀκριβῶς τὸ τυπικὸν τῆς μερικοὶ κανόνες δημιουργήθησαν πιά. Εἶνε καιρὸς ὁ συγγραφέας ποὺ τοὺς ἀγνοεῖ καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ υπακούει μόνον στὸ προσωπικὸ του γούστο ν' ἀρχίζει νὰ θεωρεῖται πῶς ἀνορθογραφεῖ. Ὁ χῶρος δὲν μοῦ ἐπιτρέπει δυστυχῶς νὰ παραθέσω παραδείγματα.

Ἡ κ. Ταρσούλη, ζωγράφος, στόλισε τὰ διηγηματὰ τῆς μὲ σκίτσα πολὺ λεπτὰ ποὺ ἐμφανίζουν καλλιτεχνικὴ τὴν ἔκδοση τοῦ βιβλίου τῆς.

ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

* *